

REVOLÚCIA VYŠLA ZO SEMINÁRA¹

Bez pokory je zbytočná námaha, aj cnosti

Vo všetkých náboženstvách, napriek rôznemu chápaniu Boha, sa s úctou správajú k ľuďom, ktorých nazývajú askétami, čiže k tým, ktorí sú zdržanliví v jedení, alebo sa oddávajú inej telesnej askéze. Duchovná dokonalosť sa dosahuje námahou, skúškami, záťažou. V Evanjeliu je vyslovená dôležitá myšlienka: „*Svojou vytrvalosťou zachráňte si svoje duše*“².

Nedá sa vypestovať duch toho človeka, ktorý nenesie žiadnu záťaž. Pravda, správne znášať je tiež veľmi dôležité. Vidíme to na evanjeliovom príklade ukrižovania Christa a dvoch lotrov. Jeden z nich sa Bohu rúhal a trpel ešte viac. No druhý, rozvážny, si naopak uvedomil svoj predchádzajúci život a pochopil, že dostáva len to, čo si zaslúžil za svoje skutky.

Zdá sa, že všetky dobré a krásne hodnoty vyvolávajúce úctu a človeka činiace skutočne veľkým sú spojené s askézou, námahou, záťažou aj utrpením. Len zriedka je možné stretnúť takých, ktorí by prežili život bez starostí.

Križ, ktorý nesieme, pozostáva z dvoch klád, horizontálnej a vertikálnej. Horizontálna je to, čo sa s nami deje mimo našej vôle: choroby, nad ktorými nemáme moc, prírodné kataklizmy, objektívne nepríjemnosti, vojny a podobne. Je dôležité tú horizontálnu kladu zužitkovať na blaho! Nikoho nevinieť, nerúhať sa pred ľuďmi ani Bohom, ale spamätať sa. „*Spravodlivo dostávam, čo som si skutkami zaslúžil!*“ Ten, kto takto hodnotí to, čo sa s ním deje, získava blaho. Christos rozvážnemu lotrovi povedal: „*dnes budeš so Mnou v raji*“³. Za čo? Za to, že prelieval krv iných ľudí? Len toľko povedal: „*my sme odsúdení spravodlivo, lebo dostávame, čo sme si skutkami zaslúžili*“⁴.

Ukazuje sa, že stav duše, keď človek naozaj seba trpezlivo hodnotí a prijíma prichádzajúce starosti ako blahé prostriedky od Boha, je stavom pre získanie vyššieho blaha.

A čím je vertikála križa? Málokto z ľudí sa núti k tomu aby, keď sa mu nechce – modlil sa, keď sa chce prejesť a napiť – zdržal sa. V mene čoho? Kresťan vie, že v mene plnenia Božích prikázaní. Lebo, ako písal svätý Izák Sýrsky: „*Prikázania dané Pánom sú lieky očisťujúce od vášni a hriechnych pádov*“. Samozrejme, vonkajšie asketické počiny sami o sebe, akékoľvek by boli, dušu neočisťujú. Ba čo viac, takzvaný telesný počín: poklony, pôsty, almužny a tak ďalej, človeka sami o sebe ani trochu neočisťujú. Všetky tieto skutky sa len vtedy stávajú vertikálou križa, ktorá pomaly človeka odtrháva od zeme, keď sa namáha očisťovaním duše od vášní: slávybažnosti, hnevu, ľstivosti atď. Bez tohto môžu telesné počiny človeka zahubiť. „Ja sa postím, on sa nepostí, ja chodím do chrámu stále, a on, keď príde do chrámu, vždy spievajú „Christos vstal z mŕtvych“.

Boh naše počiny nepotrebuje, nepotrebuje žiadne naše skutky, dokonca ani cnosti, On nepotrebuje nič. Svätý Izák Sýrsky písal: „*Odmena (to jest blahá získaná od Boha) nie je dávaná za cnosti ani námahu pri ich získavaní, ale za prameniaku z nich pokoru*“. A ak nebude pokora, zbytočná je všetka námaha, všetky cnosti.

Dotýkame sa tu samotnej podstaty kresťanstva, ktorá veľmi často uniká našej pozornosti. Že sú cnosti potrebné, že sa treba namáhať, to vieme. No sú žiaduce len natoľko, nakoľko človeka privádzajú k pokore. Čo znamená k pokore? Vidieť, že som neschopný vysporiadať sa so svojimi hriechmi, zlovykmi, vášňami. Nie náhodou igumen Nikon (Vorobjov) písal: „Slávybažnosti sa bojte ako ohňa, lebo ničí všetky cnosti človeka. Preto je dôležité sa sledovať, keď zhršíš, hneď sa kajaj, aby si nezničil to, čo je spravené. Predstavte si, človek buduje, nespí, neje, a zrazu – zapáli zápalku a všetko spáli vlastnými rukami. Takto sa aj

---

¹ <http://pokrov.pro/революция-вышла-из-семинари/>

² Lk 21, 19.

³ Lk 23, 43.

⁴ Lk 23, 41.

všetky naše takzvané dobre skutky pália slávybažnosťou, pýchou, závisťou, hnevom, nepriateľstvom, ľstivosťou apod.“

Peklo vyplávalo na povrch

Ale vráťme sa k udalostiam špeď sto rokov, o ktorých igumen Nikon hovoril: „Mám dojem, akoby peklo priamo zo stredu zeme vyplávalo na povrch a diabol doslova začal veliť v našej krajine. Prebiehalo hubenie národa: topili, vyvážali do púštín a nechávali napospas osudu, morili hladom, strieľali. Peklo vyplávalo na povrch. Len takto je možné charakterizovať udalosti po abdikácii Nikolaja II.“

„Národ, ktorý si neuvedomuje príčiny minulých nešťastí, sa im v budúcnosti nevyhne“. Nádherná myšlienka, vážne upozornenie. Čo bolo príčinou toho nešťastia? Prečo sa stalo?

Nie telo, ale duch sa morálne rozvrátil v tie dni

Teda, čo sa stalo v roku 1917? Aký zákon bol narušený? Rusko bolo pravoslávnyim cárstvom. Svätou Rusou, toľko v nej bolo chrámov, monastierov, duchovných škôl! No vypočujme si, čo hovoria o duchovnom stave Ruska tej doby svätí otcovia.

Ctihodný Makarij Optinský píše: „Srdce mi krváca pre našu milovanú otčinu, našu matičku Rus. Mladá generácia sa nenasycuje mliekom učenia Cirkvi, ale infikuje nejakým cudzím, kalným, jedovatým duchom. Ako dlho to bude trvať?“

Svätého Ignáca v polovici XIX storočia zarmucoval úpadok mníšstva a stav Ruskej Cirkvi: „Starý a opotrebovaný strom je často husto ozdobený zeleným lístím... no jeho vnútro je už zhnité. Pri prvej búrke sa zlomí“. O mníšstve svätý píše: „V Rusku dožíva, všade sa naplnil jeho čas, jeho obnovenie neočakávam, vytratilo sa správne chápanie o vnútornom asketickom počíne. Kým nebol národ vystavený vplyvu západu, bol v národe veľmi rozšírený. Teraz je všetko vykorenené“.

Spomínam, ako igumen Nikon už v XX storočí hovoril: „Aká je to Božia milosť, že je medzi nami a západom *“železná opona“*. Nedaj Boh, aby bola zrušená. Zadavia nás rôzne sekty a rozvrát“. (Mimochodom, toto všetko sa stalo v rokoch perestrojky).

Je hrozné, čo svätí píšu o stave nášho národa, duhovenstva, mníšstva. Toto nie sú slová bezbožníkov, ani ateistov, ani nepriateľov Cirkvi, ale výroky mníchov, svätých. A čo sa dialo v duchovných školách?

Ctihodný Varsonofij Optinský hovoril: „až ma trasie, no vyšla revolúcia zo seminára“. Absolvent Moskovskej duchovnej akadémie metropolita Benjamín (Fedčenkov), človek skutočne svätého života písal: „U nás seminaristov sa zakorenilo presvedčenie, že ak je niekto múdry, tak je neveriaci... V prvých radoch revolucionárov sme často videli seminaristov.“

Často žijeme nejakými ideálmi. No zdá sa, že duchovný stav nášho národa bol v roku 1917 žalostný. Národ poznal obrady, obyčaje, sviatky, no nepoznal kresťanstvo. Preto, keď mu povedali, že popí sú podvodníci, že Boha niet, tak mnohí tomu uverili. Preto nie je prekvapujúce, že sa uskutočnilo také kolosálne delenie v národe.

Igumenia Arsenija (Sebrjaková), predstavená Ust'-Medvedického monastiera, svojim sestrám mníškam vyčítala: „Kedy sa stanete kresťankami?“ Odpovedali jej: „Matuska, dodržiavame všetky pravidlá, chodíme na bohoslužby, vykonávame každú poslušnosť, čo ešte chcete?“ Povedala im: „Či neviete, kto ukrižoval Christa? Tí, čo všetko dôsledne plnili, umývali lavice a krčahy, v sobotu nerozkladali oheň. Či kresťanstvo spočíva vo vonkajšej stránke cirkevného života? Toto má byť následkom kresťanského života a nie jej ukazateľom“. Trápilo ju to. „Kde je zápas s vášňami, kde sú *“blagoslavení čistým srdcom“*, kde videnie svojho hriechu? Kde je pokora?“

„Robím všetko ako treba“, hľ'a, v tom je to nešťastie. Boli aj svätí ľudia, no všeobecný stav národa, hrôza, bol takýto. A spôsobil nešťastia. A tie nešťastia z mnohých urobili drahokami. Pozrite, koľko je u nás kanonizovaných novomučeníkov! Áno, mnohí sa stali briliantmi!

Záver je jasný. Je nevyhnutné poznať pravoslávie, byť členom Cirkvi nie iba navonok. „Syn môj, daj mi svoje srdce“⁵, hovorí Pán. „Kráľovstvo nebeské sa získava s námahou a tí, ktorí sa namáhajú, sa ho zmocňujú“⁶. Namáhať sa nad čím? Nad svojou dušou.

„Nenávidím toho človeka“. Usmej sa naňho. Prosia ťa o pomoc tí, ktorí sú odporní, pomôž im. Vidíš hrešiaceho človeka, pomodlí sa zaňho a neodsúď. Hľa, kde sa začína kresťanstvo. Máš starosti, kto ich nemá? „Pane, spravodlivo dostávam, čo som si skutkami zaslúžil! Pane, ďakujem Ti“.

Pravoslávie sa začína tam, kde je vnútorný zápas so sebou samým. Básnik Friedrich von Logau správne napísal: „Boj so sebou samým je najťažší boj a víťazstvo nad víťazstvá je víťazstvo nad sebou“.

Sovietska bezbožnosť alebo rozvrat demokracie?

Čo pozitívne priniesla našej Otcine sovietska epocha? Jeden rozumný človek raz vyslovil takúto myšlienku: „Neviem, čomu dať prednosť, či sovietskej bezbožnosti alebo rozvratu demokracie“. Tie veci, ktoré dnes vidíme v reklame, filmoch, divadlách, novinách, časopisoch v Sovietskom zväze neboli. Bola morálna výchova. Teraz je aká výchova? Doslova tu pôsobí démonsky duch! Bohužiaľ, teraz už „*železnú oponu*“ nemáme. Všetko sa k nám dostáva.

Pamätám, keď som v sovietskych časoch rečnil za hranicami. Prvá otázka, ktorú mi dali bola: „U vás v Sovietskom zväze je Cirkev prenasledovaná, u nás je sloboda. Čo nám na to poviete?“ Odpovedal som: „Dnes som navštívil váš chrám. Komfortne v ňom sedelo niekoľko ľudí. U nás ľudia stoja hodiny v kožuchoch (akurát bola zima) v preplnených chrámoch. Teda, kde je skutočná Cirkev? My sa nachádzame pod studenou sprchou, a vy tu vo vani s teplou vodou“. Veľmi sa im to zapáčilo. Poslucháči tieskali, pochopili, že Cirkev nespočíva v komfote práv.

Zdá sa mi, že z duchovného hľadiska je súčasná doba ťažšia, než sovietske časy. Vtedy hovorili: zriekni sa Christa lebo ťa zastrelíme. A kresťan odpovedal: strieľaj. No teraz vám povedia: úplne nesprávne chápete Christa. Christos je ten, kto dáva komfortný život, a nakreslia vám antichrista. Metódy sú sofistikovanejšie, jemnejšie. Taký je náš súčasný život. A to je problém.

Svätý Lukáš Vojno-Jaseneckij píše: „Ťažké skúšky a utrpenia znášala naša Cirkev v dobe veľkej revolúcie, samozrejme, nie bez viny. Dávno, už dávno sa kopil hnev národa na chamtivých, opitých a nemravných duchovných, ktorých, na našu hanbu, nebolo málo. A zúfalo vidíme, že mnohých takých revolúcia nič nenaučila. Stále, ba dokonca ešte horšie ukazujú nečistú tvár nájomníkov, nie pastierov. Stále, kvôli nim ľudia vstupujú do siekt sebe na záhubu“.

Toto písal svätý na prelome 50-tých a 60-tých rokov XX storočia. Ako biskup duchovných karhal a snažil sa robiť všetko, čo mohol, aby zachoval mravnosť duchovenstva. Vtedy prakticky nebolo možné stretnúť duchovného v reštaurácii alebo divadle...

Dnes sa nachádzame vo veľmi ťažkom duchovnom stave. Dnes medzi Ruskom a Európou neexistuje ideová hranica. A našou jedinou zbraňou dneška je starostlivo študovať svätých otcov, aby sme presne vedeli, čo pravoslávie je. Je to život podľa Christových prikázaní, uvedomenie si svojej hriechnosti a pokánie. Len takto môžeme vzdorovať nepriateľským hordám, ktoré sa na nás rútia.

---

⁵ Príslovia 23, 26.

⁶ Mt 11, 12.